

Als límits septentrionals de l'agricultura europea.

Memòries d'una autocarabana d'anada i tornada al Cap Nord. Estiu 1999

Pujant per la part interior de Suècia la presència agrícola es transforma més amunt de Mora en un mar de boscos de pi roig alternat amb bedolls, en els quals es fa impossible diferenciar la línia de l'horitzó. Cap a l'est, a una cinquantena de quilòmetres del Mar Bàltic i seguint el fons de les valls es mantenen àrees d'agricultura especialitzades en l'herba-vacum.

Ja dins Finlàndia per damunt del Bàltic i un cop passat Rovaniemi i el cercle polar àrtic les explotacions agràries pràcticament desapareixen. Queda algun prat aïllat; però les granges presenten més aviat un estat de deteriorament i s'entra en el domini dels rens i els suomi. Al mateix temps el pi roig s'anirà fent més escàs deixant pas al domini del bedoll. Una espècie més nana i contorsionada d'aquest esdevé dominant a mesura es puja en altitud i latitud, abans d'entrar en el domini de les pastures i la tundra. Aquestes són les condicions que imperen també en la vegetació de l'extrem nord de la península escandinava.

Així és la part més septentrional de Noruega, pròxima a Rússia, on les petites poblacions es troben a la costa i es dediquen a la pesca, d'espallles als lapons o suomi de l'interior, que menen una vida d'autosubsistència i viuen dels ramats de rens. La sorpresa salta, però, al fons del Tanafjorden i l'Altafjorden, on apareixen granges amb petits ramats de vaques i ovelles a la vora del mar i al costat dels prats dallats a l'estiu. Els dos fiords tenen una característica comuna; són força tancats i són els receptors dels dos rius més cabalosos del Finmark, la província més septentrional i despoblada de Noruega, circumstància que sembla afavorir una mínima bonança climàtica.

Baixant cap al sud per la costa Noruega, no gaire més avall d'Alta, l'activitat agrària es normalitza a l'entorn de Tromsø, sempre sobre la base de granges de vacuum i algunes ovelles que fan provisions d'herba (en bales de verd o fins i tot en sec) per al llarg hivern. Cap al sud i al llarg de la costa el paisatge serà una repetició de camps verds dallats a la vora d'alguns camps d'un verd més fosc, habitualment en llocs més pendents i utilitzats com a pastura. Tots ells es troben al costat de la granja, que és constituïda per múltiples edificis que no segueixen un ordre preestablert; però deixen habitualment un espai central: l'habitatge

rectangular i de dues plantes, una nau més gran que serveix per emmagatzemar l'herba i que sovint disposa d'una planta inferior en la qual es troba el bestiar vacuum, un altre edifici per a la maquinària agrícola, un altre pel cotxe, algun altre per la cort de porcs i encara pot haver-n'hi algun altre de més petit per a forn de pa, fumar els aliments o per alguna funció domèstica.

Els boscos dominen per damunt dels camps de cultiu i aquí, a diferència de Suècia, comença a fer-se notòria la presència de l'avet enlloc del pi roig. El bosc és més variat a Noruega i prop del cercle polar àrtic es troben freixes, verns i moixeres. Una mica més avall de Trondheim començarà a descobrir-se el bosc de roure de fulla gran i boscos d'eucaliptus, fet que indica clarament les influències temperadores marines de la corrent del Golf.

Les granges no arriben a formar nuclis i apareixen en els llocs més aïllats i impensables de la costa. Entre Bodo i Trondheim algunes d'elles pràcticament només són accessibles en barca o, almenys s'haurà d'agafar algun ferry per arribar-hi des d'alguna ciutat. Aquestes explotacions disseminades que caracteritzen tot Escandinàvia són el resultat de les reformes agràries dels segles XVIII i XIX que eliminaren pràcticament les propietats (boscos, pastures) i estructures col·lectives i provocaren la desaparició dels nuclis de població. Un dels motius principals de les reformes fou la reestructuració parcel·lària per tal d'obtenir explotacions i propietats més grans; però la veritat és que les dimensions dels camps o prats en la major part del territori fragmentat del país són força reduïdes.

Petites dimensions i fragmentació qualifiquen les explotacions de la major part de Noruega. Hom es pregunta per la rendibilitat de la seva activitat i es planteja la importància d'altres activitats complementàries; les pesca a la costa, els petits fruits al sud, la fusta i el turisme en general.

Només en arribar al Trondheimsfjorden i després de passar per la carretera principal interior que davalla des de Mo i Rana cap al sud, la qual travessa un territori molt accidentat i ha de superar diversos ports (la carretera fou oberta per presoners durant l'ocupació nazi), s'arriba a un paisatge molt més obert. L'entorn de Trondheim i el seu fiord sorprenen per l'obertura del paisatge i per l'aparició d'una ocupació agrícola més intensa i contínua. Aquí es fa dominant el cereal, que a meitat de juliol ha acabat de formar les espigues i els camps són molt més grans que a la resta del país, a l'excepció d'Oslo i el seu entorn, que constitueix l'altra gran plana apta per a l'agricultura (la d'Oslo encara molt més gran cap al sud-est). No és estrany que Trondheim fos la primera capital de Noruega.

Per damunt de Trondheim l'agricultura es desenvolupa a la vora del mar. Al sud de Trondheim es poden veure ja algunes explotacions sobre els vessants i una mica més a l'interior. El paisatge entre el nord i el sud resulta, en qualsevol cas, molt similar perquè els indrets més planers es troben al costat dels fiords i per damunt dels 200 m les condicions es fan més dures i el bosc esdevé dominant. Per damunt dels 900 m desapareixen els arbres i comença la presència de neus permanents. Les pene-planes interiors de Noruega es troben a aquestes altituds i constitueixen dominis desolats, com ara l'Hardangervidda, recoberts de rocs arrodonits i llargs, on encara es pot descobrir la presència esporàdica d'alguns campaments lapó perduts. En el mes de juliol es poden veure algunes maduixeres, les famoses jordaer, al voltant del cercle polar àrtic; però el cultiu ocupa camps sencers per davall de Trondheim. A la ruta turística que s'inicia a Andalsnes, els pagesos venen la seva producció al costat de les carreteres amb parades o reclams publicitaris o els seus fills les ofereixen directament en els punts d'espera dels ferrys i altres parades obligades de la ruta.

Més al sud, de les maduixes es passa a l'arboricultura. Inicialment dominen els cirerers i més al sud s'anirà fent més important la presència de pomeres. Els cirerers, productius a mig juliol, es cultiven en camps petits i més aviat costeruts a la vora del mar. Els arbres es recobreixen sovint de plàstics en la part superior, que vindrien a complir la funció de protegir de les pedregades. Les pomeres es disposen en camps similars i són plantacions en vas de petites dimensions.

Els camps de blat de moro, una manifestació clara de la producció intensiva de carbohidrats, no apareixen fins a l'Sleswig-Holstein, ja a Alemanya.